

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОЩУВАННЯ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКТІВ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ

Г.АРХІПОВА,
доцент, кандидат технічних наук
В.КРИВОРІТЬКО,
професор, кандидат технічних наук
О.КВАША,
аспірант
Національний університет
харчових технологій
(м.Київ)

Однією із актуальних проблем нашої держави є виробництво дитячого харчування. Не зважаючи на добре розвинену вітчизняну харчову промисловість, продуктів дитячого харчування в Україні виробляється не достатньо. Так на сучасному державному ринку лише 20 % продуктів для малюків вітчизняного виробництва, а інші 80 % - іноземних виробників. [1]

Сьогодні, як ніколи, дуже гостро визначились такі проблемні питання, як забезпечення якісною сировиною підприємств-виробників продуктів дитячого харчування. **Для їх ефективного функціонування необхідно удосконалити систему оплати та економічне стимулювання спеціалізованих підприємств торгівлі.** Для отримання високоякісних продуктів дитячого харчування потрібна сировина високого гатунку, яка має відповідати чинним стандартам. Таку сировину можна виробляти лише у спеціалізованих господарствах (рослинницьких, тваринницьких тощо) із застосуванням таких технологій, які дозволяють виробляти харчову продукцію високої харчової та біологічної цінності, без забруднення її різними шкідливими речовинами. [3]

В Україні, як і за часів Радянського Союзу, ставлять підвищені вимоги до безпеки і якості як до продукції дитячого харчування, так і до сировини, з якої вона виробляється. На даний час розроблена нормативна документація на кілька сотень найменувань продукції для дітей, але асортимент продуктів, що виробляється сьогодні, досить обмежений. Зовсім не виробляються продукти лікувального харчування для дітей із спадковими захворюваннями (ферментопатії, порушення амінокислотного, вуглеводного обмінів та ін.)

Розвиткові екологічно безпечного виробництва продуктів дитячого харчування спри-

яє перш за все стабільне розміщення підприємств галузі, комплексний розвиток і спеціалізація господарств регіонів України, що здійснені у цьому виді виробництва. Основними напрямками у досягненні поставленої мети повинні стати: поглиблення в окремих областях спеціалізації на виробництві екологічно безпечної сировини для потреб галузі продуктів дитячого харчування. Крім того, особливу увагу необхідно звернути на оптимізацію темпів і розмірів підприємств, що спрямовані на виробництва продуктів дитячого харчування в визначених областях відповідно до вимог ринкової економіки, з використанням новітніх досягнень науки, техніки, технологій виробництва і прогресивного світового досвіду. [2]

Вплив сировинного фактора на розміщення підприємств, що спеціалізуються на виробництві продуктів дитячого харчування, і зворотний вплив їх на розміщення підприємств аграрного сектору набуває специфічних форм, зумовлених особливостями сільськогосподарства в галузі харчових виробництв, а також специфічними якостями сільськогосподарської сировини рослинного і тваринного походження. **Видовий та сортовий склад сільськогосподарської сировини, яка надходить на переробку, повинен відповідати вимогам технологічних процесів переробних підприємств. Таким чином, особливості вирощування сільськогосподарської сировини вимагають створення навколо переробних підприємств стабільно діючих сировинних зон.** Це дозволяє значною мірою зберегти обсяги і якість сировини,

скоротити транспортні витрати. Обсяг і якість сільськогосподарської продукції, що надходить на промислову обробку й переробку, багато в чому визначають асортимент продуктів дитячого харчування, впливають на ритмічність діяльності підприємств .[5]

З подібними екологічними проблемами нині мають справу більшість країн світу, що зумовлює нагальну необхідність зміни сучасної стратегії сільського господарства.

Враховуючи, що останніми роками інтенсивність хімічного, радіаційного та інших видів антропогенного впливу на довкілля суттєво зросла, а це негативно позначається на здоров'ї людей, питання виробництва безпечної продукції набуває підвищеної актуальності [6].

Саме тому одним із основних напрямків державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки є затверджена програма Постановою ВР України №188/98-ВР від 05.03.1998 р., "Активізація переходу сільського господарства на біологічні методи господарювання та виробництво екологічно безпечної продукції" .[2]

Мета роботи - охарактеризувати основні аспекти вирощування рослинної сировини для виробництва дитячого харчування за визначеними регіонами України.

Матеріал та методика досліджень:

Для досягнення поставленої мети було використано результати досліджень наукових установ, власних досліджень та господарств, що вирощують овочі за мінімального застосування пестицидів та мінеральних речовин.

Аналіз отриманої продукції здійснювали за стандартними методиками в умовах акредитованої наукової лабораторії.

За результатами попередніх досліджень вченими інституту агроекології НАНУ було виділено 4 регіони, які є придатними для виготовлення екологічно безпечної сировинної продукції:

1. Північно-Полтавський, який охоплює більшу частину Полтавської області (за винятком регіонів, що прилягають до міст Кременчука та Комсомольська), північно-західні райони Харківської області, південно-західні райони Сумської області, південно-східні райони Чернігівської області, східні райони Київської та Черкаської областей (лівобережна частина).

2. Вінницько-Прикарпатський, що тягнеться смугою близько 100 км: починаючи від м. Попільці Житомирської області і до півночі Вінницької, Хмельницької та Тернопільської областей у напрямі до міста Львова.

Таблиця 1. Показники якості сільськогосподарської сировини з екологічно безпечних регіонів України

Показники якості сировини	Регіони											
	Одеська область			Київська область			Івано - Франківська область			Чернігівська область		
	Яблука сорт "Ренет Семеренко"	Морква сорт "Шантане"	Гарбуз сорт "Мускатний 35"	Яблука сорт "Ренет Семеренко"	Морква сорт "Шантане"	Гарбуз сорт "Мускатний 35"	Яблука сорт "Ренет Семеренко"	Морква сорт "Шантане"	Гарбуз сорт "Мускатний 35"	Яблука сорт "Ренет Семеренко"	Морква сорт "Шантане"	Гарбуз сорт "Мускатний 35"
Вітамін С, мг/100 г продукту	0,14	0,13	0,09	0,4	0,37	1,2	0,2	0,24	0,19	0,18	0,34	0,26
Бета-каротин, мг/100 г продукту	0,012	3,1	2,6	0,015	1,3	2,5	0,019	3,3	2,8	0,011	2,9	2,4
СР, %	8,7	9,6	10,8	8,5	9,8	10,5	9,0	9,8	10,6	8,4	8,9	9,7
рН	3,15	3,55	3,4	3,1	3,5	3,4	3,2	3,5	3,35	3,1	3,3	3,5
Пектин, %	21,6	15,4	20,2	20,7	15,8	19,8	22,8	16,4	20,4	20,3	16,2	18,7

3. Південно-Подільський, який включає південно-східну частину Вінницької області і південно-західну частину Кіровоградщини, північ Миколаївщини та північну половину Одеської області.

4. Північно-східно-Луганський, що включає Мілоський і Новопсківський райони Луганської області.

В інших місцях незабруднені землі зустрічаються невеликими масивами, де також можливе виробництво високоякісної і безпечної продукції.

Водночас слід враховувати, що незабруднені ґрунти не обов'язково забезпечують отримання якісної і безпечної продукції. Однією з умов є застосування відповідних технологій. Згідно підходів Міжнародної організації з органічного землеробства (IFOAM), сертифікації підлягає не тільки сама продукція, яку отримали після збирання врожаю, але й уся технологія - від посіву і до переробки продукції. Повинні контролюватись ґрунти, рослини і все господарство в цілому.[4]

Особливе значення приділяється вирощуванню екологічно безпечної овочевої продукції, оскільки овочі є не тільки продуктами харчування, а й мають виражені у великій кількості вітаміни, мінеральні речовини, ферменти, фітонциди й інші важливі для підтримання та збереження здоров'я дітей мікроелементи.

Як відомо, овочі та фрукти відносяться до дієтичних продуктів завдяки вмісту в них цукрів, вітаміну С, каротину, клітковини, пектинових речовин, зольних елементів, органічних солей, заліза, фосфору. Ця обставина робить вживання овочів та фруктів досить корисним для дітей.

Для проведення досліджень нами було проаналізовано більше як по 40 зразків відповідних овочів та фруктів, після чого, з визначеної сировини обрано таку сировину як: гар-

буз сорту "Мускатний 35", морква сорту "Шантане" та яблуко сорту "Ренет Семеренко".

З кожної визначеної зони було взято сировину та проведено аналіз в трьох повторностях. Сировина вирощена без застосування хімічних добрив і пестицидів за сучасними органічними технологіями. Отримані результати наведені в таблиці 1.

Для отримання високоякісних продуктів дитячого харчування потрібна сировина високого гатунку, яка має відповідати чинним стандартам. Таким чином, за результатами проведених досліджень можна зробити такі технологічні висновки:

1. Регіони Івано-Франківської та Одеської областей найбільш придатні для вирощування екологічно безпечної продукції з органічною технологією.

2. Сільськогосподарські угіддя мають всі можливості для вирощування сировини для виробництва продуктів дитячого харчування.

Список використаної літератури.

1. *Азбука харчування. Харчування дітей: Довідник / Світлана Кузьмівна Ткаченко (ред.), Іван Онуфрійович Мартинюк (ред.). - Львів : Світ, 1995. - 200 с.*

2. *Вдовиченко А.В. Агроекологічне обґрунтування створення та експлуатації спеціальних сировинних зон. Автореф. дис. канд. сільськогосп. наук: - 2008 - 23 с.*

3. *Дейнеко Л.В., Хлобистов Є.В. Стратегічна екологічна оцінка проектів щодо екологічно безпечної продукції у забезпеченні сталого агропромислового розвитку // Механізм регулювання економіки. - 2006. - № 4. - С. 29-34.*

4. *Продовольчий комплекс України: стан і перспективи розвитку / Л.В. Дейнеко, А.О. Коваленко, П.І. Коренюк, Е.І. Шелудько / За ред. чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. - К.: Наук. думка, 2007. - 276 с.*

5. *Шелудько Е.І. Деякі проблеми формування сировинних зон для виробництва екологічно безпечної продукції дитячого харчування // Проблеми природокористування, сталого розвитку та техногенної безпеки регіонів: Матер. третьої міжн. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 3-8 жовтня 2005 р.). - Дніпропетровськ: Інститут проблем природокористування та екології НАН України, 2005. - 280 с.*

6. *Яцунь О.М. Перспективні напрямки та прогнозування розвитку підприємств індустрії дитячого харчування: Дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Національний ун-т харчових технологій. - К., 2004. - 191 арк.*

